

**BIBLIOTEKA
NARODOWA**

Biblioteka Narodowa
al. Niepodległości 213
02-086 Warszawa

tel.: +48 22 608 22 33
fax: +48 22 825 52 51
e-mail: dyrektor@bn.org.pl
www.bn.org.pl

dr Tomasz Makowski | dyrektor Biblioteki Narodowej

Warszawa, 30 sierpnia 2024

Przesłanie Dyrektora Biblioteki Narodowej

do uczestników XLVI Stałej Konferencji Muzeum Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie

Szanowni Państwo,

z największą radością kieruję do Państwa słowa pozdrowień i cieszę się, że po raz kolejny mogą Państwo spotkać się na Stałej Konferencji Muzeum Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie.

Bardzo żałuję, że nie będę mógł w tegorocznym spotkaniu osobiście uczestniczyć, ale zapewniam Państwa o mojej nieustannej wdzięczności za wszystko, co czynią Państwo dla zachowania i przekazania następnym pokoleniom wielkiego dziedzictwa, które jest niepowtarzalne, bezcenne i kształtujące polski kod kulturowy. Zapewniam także, że Biblioteka Narodowa – najważniejsza księżnica Rzeczypospolitej – będzie nadal wspierać Państwa prace i działania. Dzięki trwającym przez dekady staraniom polskich instytucji kulturalnych poza granicami Polski, przetrwaliśmy jako wspólnota narodowa, mimo niezwykle bolesnego doświadczenia historycznego ostatnich dwóch stuleci.

Tematem przewodnim tegorocznego spotkania, odbywającego się w gościnnych progach Muzeum Polskiego w Ameryce, są rocznice narodowe w zbiorach instytucji, których przedstawiciele biorą udział w konferencji. To bardzo ważny i ciekawy temat, który z całą pewnością będzie okazją do wielu rozmów, dyskusji i wymiany doświadczeń. Rok 2024 stwarza dobrą okazję, aby podjąć to zagadnienie. Jesteśmy bowiem w roku kilku okrągłych i ważnych rocznic narodowych, które w różnych formach – czy to poprzez konferencje, czy wystawy, czy wydawnictwa okolicznościowe - były i są celebrowane w Państwa instytucjach, a okazją do tego stały się bez wątpienia także bezcenne zbiory, które Państwo posiadają, a które dotyczą wprost wydarzeń historycznych, które wspominamy.

W marcu obchodziliśmy 230 rocznicę insurekcji, w której Polacy pod wodzą gen. Tadeusza Kościuszki próbowali zatrzymać tragiczny bieg historii i ocalić Rzeczypospolitą przed moskiewską i pruską agresją. To się wtedy nie udało, Polska została wymazana na półtora wieku z map Europy i świata, a kolejne pokolenia starały się ocalić to, co dla trwania narodu jest najważniejsze – ducha wolności. Wiele pamiątek z tamtego czasu znajduje się w zbiorach gospodarzy tegorocznej konferencji, a bezcenne „relikwie narodowe” związane z bohaterem Polski i Stanów Zjednoczonych gen. Tadeuszem Kościuszką do chwili obecnej wywołują ogromne wzruszenie wśród odwiedzających Muzeum Polskie

w Ameryce. Niepodległość przyszła dopiero po wielu dziesięcioleciach niewoli i wywalczona została przez pokolenie strzelców i legionistów Józefa Piłsudskiego, którzy 110 lat temu, w sierpniu 1914 r., wyszli z krakowskich Oleandrów „czynem wojennym budzić Polskę do zmartwychwstania”. Ich „niewzruszona wiara w niepodległość” – jak pisał Stefan Żeromski, wsparta militarnie przez Błękitną Armię gen. Józefa Hallera a w sferze polityki zagranicznej przez tytaniczną pracę Ignacego Jana Paderewskiego, dała Rzeczypospolitej wolność i granice, krwawo obronione w cywilizacyjnym starciu z bolszewicką Rosją w 1920 r.

Niestety nie na długo mogliśmy cieszyć się suwerennością. Sojusz niemiecko-sowiecki, zawarty na Kremlu w sierpniu 1939 r. i zwieńczony agresją na Polskę i jej czwartym w dziejach rozbiorem, przekreślał nasze marzenia. Polacy jednak nigdy nie pogodzili się z klęską i walczyli „za wolność naszą i waszą” na wszystkich frontach II wojny światowej. W maju tego roku obchodziliśmy 80 rocznicę wielkiej bitwy o Monte Cassino, w której Polakom pod wodzą gen. Władysława Andersa udało się przełamać niemiecki opór i otworzyć aliantom drogę na Rzym. Jesienią obchodzimy 80 rocznicę bohaterskiego szlaku wolności, który prowadził żołnierzy i Polskiej Dywizji Pancerniej generała Stanisława Maczka przez Francję, Belgię i Holandię. W sierpniu oddawaliśmy hołd Powstańcom Warszawskim, którzy w 1944 r. udowodniali, że nie ma ceny, której nie można zapłacić za niepodległość swego kraju. Wielu bohaterów tamtego czasu nie mogło po wojnie zamieszkać w Polsce niewolonej przez reżim komunistyczny. Wielu tworzyło wtedy i wspierało instytucje, których przedstawiciele obecni są na konferencji, czyniąc z nich skrawki wolnej Polski rozsiane w wolnym świecie. Ich zaangażowanie i wiara w to, że przyjdzie upragniona wolność były punktem odniesienia dla opozycji antykomunistycznej walczącej w PRL z totalitarnym reżimem. Na zawsze w naszej wdzięcznej pamięci pozostanie postać tak mocno związanej z Muzeum Polskim w Ameryce Marii Mireckiej-Loryś, bohaterki z czasów okupacji niemieckiej i sowieckiej, która w Wielkiej Brytanii, a potem Stanach Zjednoczonych stała się animatorką życia polonijnego i jednym z filarów emigracji niepodległościowej.

Wspomniana 80 rocznica Powstania Warszawskiego wiąże się bardzo mocno z dziejami Biblioteki Narodowej, bo to właśnie wtedy przez bestialstwo niemieckich oprawców zniszczone zostało bezpowrotnie dziedzictwo piśmiennicze gromadzone przez dziesięciolecia. Jednak symbolem polskiego zwycięstwa, również w tej materii, stało się to, że w maju 2024 roku w Pałacu Rzeczypospolitej, tuż obok pomnika Powstania Warszawskiego i historycznego wjazdu do kanałów, którymi żołnierze Armii Krajowej ewakuowali się ze Starówki na Śródmieście, otworzyliśmy stałą wystawę prezentującą nasze najcenniejsze, ocalałe zbiory, które stanowią opowieść o nas – Polakach, narodzie ludzi ceniących wolność ponad wszystko, mających świadomość, że w miejscu geopolitycznym, w jakim żyjemy od ponad tysiąca lat, jest to zadanie niezwykle trudne. Do obejrzenia wystawy serdecznie Państwa zapraszam.

Pragnę wyrazić przekonanie, że temat tegorocznej konferencji przyniesie wiele ciekawych spostrzeżeń i wniosków. Rocznicze narodowe są bowiem zawsze dobrą okazją, aby dyskutować o przeszłości z myślą o teraźniejszości i przyszłości. Tak postrzegał rolę dbania o pamięć historyczną Jan Paweł II, twierdząc, że niemożliwie jest kształtowanie tożsamości narodowej i państwowej w oderwaniu od przeszłości i tym samym pamięci o niej, czyli tego wszystkiego, co nas „zakorzenia w tysiącletnim trwaniu”. Podobnie uważał jeden z ojców naszej Niepodległości Marszałek Józef Piłsudski, wskazując, iż „naród, który traci pamięć, przestaje być narodem, a staje się tylko zbiorowiskiem ludzi czasowo zajmujących dane terytorium”. Jestem głęboko przekonany, że instytucje, które Państwo reprezentują, odegrały i odgrywają ogromną rolę w wielkim dziele dbania o to, abyśmy nie byli tylko „zbiorowiskiem ludzi”, ale narodem, bez względu na to, w którym miejscu na świecie przyszło nam żyć i pracować.

Życząc Państwu wspaniałych spotkań, rozmów, dyskusji i wymiany doświadczeń podczas tegorocznej Konferencji, pozostaję z wyrazami szacunku

dr Tomasz Makowski

dyrektor Biblioteki Narodowej
przewodniczący Krajowej Rady Bibliotecznej